

کارکردهای ارتباطی نوای گفتار

مقدمه:

واکه‌ها و همخوان‌ها با هم بعنوان زنجیره‌های^۱ انتقال‌دهنده^۱ گفتار در نظر گرفته می‌شوند. ترکیب آن‌ها با هم هجاهایی را تشکیل می‌دهد که منجر به ایجاد پاره^۲ گفتار^۲ها می‌شوند. ویژگی‌هایی که بر روی زنجیره گفتار قرار می‌گیرند، به‌عنوان ویژگی‌های زبرزنجیری^۳ شناخته می‌شوند (۱). ویژگی‌های زبرزنجیری شامل تغییرات در فرکانس پایه^۴، دیرش^۵ و شدت^۶ صداهای گفتاری است (۲). این مشخصه‌های آوایی زبرزنجیری به شیوه‌ای نظام‌مند به کار برده می‌شوند و معانی زبانی را انتقال می‌دهند (۳). از نظر نقش نوا در انتقال معانی، معمولاً زبان‌ها را به دو گروه اصلی تقسیم‌بندی می‌کنند. گروه اول زبان‌های نواختی^۷ هستند که در این زبان‌ها هر نواخت همانند یک واج عمل کرده و تغییر یک نواخت^۸ به نواخت دیگر در یک واژه باعث تغییر معنای واژگانی می‌شود. به عنوان مثال واژه /hua/ همراه با نواخت افتان به معنای گل و با نواخت هموار به معنای گفتار است. اما در گروه دوم که زبان‌های آهنگی^۹ می‌باشند تغییر نواخت فقط باعث تغییر معنای بافتی پاره^{۱۰} گفتار می‌شود. به عنوان مثال تغییر از حالت سوالی به حالت خبری با تغییر نواخت خیزان (H/) به افتان (L/) اتفاق می‌افتد. زبان فارسی از جمله زبان‌های آهنگی محسوب می‌شود (۳).

کارکردهای نوای گفتار:

نوای گفتار در هر دوی زبان‌های نواختی و آهنگی، هم نقش‌های زبانی و هم نقش‌های غیر زبانی ایفا می‌کند (۳). نقش‌های زبانی نوای گفتار شامل کارکردهای دستوری^{۱۰} و کاربردشناختی^{۱۱} و کارکردهای غیرزبانی نیز شامل کارکرد احساسی^{۱۲} و کارکرد ممیزی^{۱۳} نوای گفتار است (۴). از جمله کارکردهای دستوری، تشخیص گروه‌های نحوی درون یک پاره^{۱۰} گفتار و تشخیص نوع جمله مثلاً سوالی یا خبری بودن پاره^{۱۰} گفتار را می‌توان نام برد (۴) یکی

1 segments

2 Utterances

3 suprasegmental

4 F0

5 duration

6 intensity

7 Tonal language

8 tone

9 Intonational language or Non-tonal

10 Grammatical function

11 Pragmatic function

12 Affect function

13 Indexical

دیگر از کارکردهای دستوری نوا، تغییر طبقه دستوری یک کلمه با تغییر الگوی تکیه واژگانی^۱ آن است که البته در زبان فارسی، تمام کلمات فقط یک الگوی تکیه داشته و تنها کلمات محدودی دو الگوی تکیه دارند که به عنوان استثناء محسوب می‌شوند (۶و۵). برجسته کردن اطلاعات درون یک گفته با توجه به واکنش شنونده و نیز درک رعایت نوبت در گفتار از جمله کارکردهای کاربردشناختی نوای گفتار هستند (۴و۳). کارکرد ممیزی که یکی از کارکردهای غیرزبانی نوای گفتار است، به پارامترهای آکوستیکی خاص گفتار هر فرد اشاره دارد. به عنوان مثال هر فرد در گفتارش ریتم‌های مجزا و مخصوصی داشته و یا گویندگان یک منطقه تکیه محلی مخصوص به خودشان را دارند (۴). در همه زبان‌ها تغییرات مشخصه‌های نوایی گفتار همزمان با تغییر حالات احساسی و عاطفی به شکل الگوهای نوایی مشخصی رخ می‌دهد و از این طریق گویشوران یک زبان می‌توانند حالات روحی و عاطفی فردی را از روی گفتارش شناسایی کنند (۷).

نوای گفتار جنبه‌ای از توانش زبانی است که کودک در طی دوران زبان‌آموزی زودتر از بقیه جنبه‌ها آن را اکتساب کرده و جزء آخرین اطلاعات زبانی است که فرد در اثر زبان‌پریشی از دست می‌دهد (۳). کودکان در سنین پائین قادر به درک تقابلات در الگوهای آهنگین هستند که این توانایی، یادگیری زبان را در کودکان تسهیل می‌کند چرا که باعث تشخیص بهتر واحدهای زبانی مانند عبارات می‌شود (۸). مطالعات نشان می‌دهند که کودکان هم می‌توانند مانند بزرگسالان در گفتارشان از الگوهای آهنگ و دیگر ویژگی‌های نوای گفتار به منظور اهداف ارتباطی و کاربردشناختی استفاده کنند (۹و۸و۱). درحالی که اکثر کودکان در سن ۵سالگی در بسیاری از کارکردهای نوای گفتار مهارت پیدا می‌کنند، رشد ادراک نوای گفتار ادامه پیدا می‌کند. ادراک کارکردهای نوای گفتار به طور مشخصی با رشد دیگر جنبه‌های زبانی در ارتباط است (۹).

اختلالات نوای گفتار در گروه‌های مختلفی از جمله آفازی، آپراکسی، اتیسم، سندرم ویلیامز، لکنت، آسیب زبانی ویژه، اختلال صوت، کم شنوایی، اختلال یادگیری و تاخیر رشدی مشاهده می‌شود (۴و۱۰). همچنین مشکلات درک نوای عاطفی گفتار از جمله مواردی است که در سنین سالمندی هم مشاهده می‌شود (۴). فقدان نوای گفتار مناسب باعث می‌شود که گفتار (حتی اگر کاملاً واضح باشد) غیرطبیعی به نظر برسد و ادراک آن سخت باشد (۱۱). علی‌رغم اینکه صحبت کردن بدون استفاده از نوای گفتار امکان‌پذیر نیست اما در کار بالینی معمولاً زمان خیلی کمی برای آن در نظر گرفته شده و یا توجه کمی به آن اختصاص داده می‌شود. همچنین در مورد اثرات درمان، با هدف بهبودی نوای گفتار افرادی که مشکلات نوای گفتار دارند، شواهد تجربی کمی وجود دارد (۱۲). منابع موجود برای درمانگرانی که به دنبال درمان نوای گفتار هستند، در مقایسه با سایر مشکلات ارتباطی، محدود است و شاید علت این محدودیت این باشد که مشکلات نوای گفتار همزمان با اختلالات دیگری بوجود می‌آید و به ندرت به عنوان اولین نگرانی فرد محسوب می‌شود. افزایش آگاهی درمانگران و افزایش درمانگرانی که در برنامه درمان

¹ stress

مراجعه‌شان مشکلات نوای گفتار را منظور می‌کنند منجر به تحقیقات بیش‌تر در حوزه مداخلات نوای گفتار می‌شود(۱۳). با توجه به اهمیت نوای گفتار در برقراری ارتباط لازم است که درمانگران بخشی از فعالیت درمانی خود را به درمان نوای گفتار اختصاص دهند.

References:

- 1) Ladefoged, P., *A Course In Phonetics*. 2001
- 2) McCann J, Peppé S. Prosody in autism spectrum disorders: a critical review. *International Journal of Language & Communication Disorders*. 2003;38(4):325-50.
(۳) اسلامی م، واجشناسی(تحلیل نظام آهنگ زبان فارسی)، ۱۳۹۴، تهران: سمت
- 4) Peppé SJ. Why is prosody in speech-language pathology so difficult? *International Journal of Speech-Language Pathology*. 2009;11(4):258-71
- ۵) فیض‌آبادی پ، بی‌جن خان م، بررسی تاثیر الگوی تکیه واژگانی بر دستیابی به واژگان ذهنی در فارسی‌زبانان. پژوهش‌های زبان‌شناسی. ۱۳۹۲؛ ۵(۱): ۴۹-۶۲
- ۶) رحمانی ح، بی‌جن خان م، قاجارگر م. ناشنوایی تکیه در گویشوران فارسی زبان. شنوایی‌شناسی. ۱۳۹۱؛ دوره ۲۱، شماره ۳: ۸۷-۱۰۲
- ۷) ویسی ا، علی‌نژاد ب. تحلیل رابطه میان تغییر منحنی‌های زیروبمی گفتار و بیان احساس در زبان فارسی با تکیه بر مدل پیوستگی خیزان افتان. زبان‌شناسی و گویش‌های خراسان، دانشگاه فردوسی مشهد. ۱۳۹۰؛ ۵(۲): ۱۲۳-۱۴۸
- 8) Jusczyk PW, Cutler A, Redanz NJ. Infants' preference for the predominant stress patterns of English words. *Child development*. 1993 Jun 1;64(3):675-87
- 9) Wells, B., S. Peppé, and N. Goulandris, *Intonation development from five to thirteen*. *Journal of Child Language*, 2004. **31**(4): p. 749-778.
- 10) Hargrove PM. Prosodic Aspects of Language Impairment in children. *Topics in Language Disorders*. 1997;17(4):76-83.
- 11) Szaszak G, Gabor Csapo T, Garner PN, Gerazov B, Ivanovski Z, Németh G, et al., editors. The SP2 SCOPES Project on Speech Prosody. *DOGS2014-Digital speech and image processing*; 2014.
- 12) Hargrove PM, McGarr NS. *Prosody Management of Communication Disorders: Clinical Management: Singular*; 1994.
- 13) Hargrove, P.M., *Pursuing prosody interventions*. *Clinical Linguistics & Phonetics*, 2013. **27**(8): p. 647-660.